

Zorislav Kaleb, sudac kaznenog odjela
Općinskog suda u Zagrebu

Tatjana Babić, dipl. iur. i Sunčana Roksandić, dipl. iur.
“OSNOVE ZDRAVSTVENOG PRAVA”
Tipex d.o.o , Zagreb, 2006.

U izdanju nakladnika Tipex, d.o.o. iz Zagreba objavljena je knjiga “*Osnove zdravstvenog prava*” autorica Tatjana Babić i Sunčana Roksandić, pravnih savjetnica u Hrvatskoj liječničkoj komori.

Knjiga “Osnove zdravstvenog prava” je izdanje koje po prvi puta u Republici Hrvatskoj donosi sveobuhvatan pregled propisa koji se odnose na materiju zdravstvenog prava. Zdravstveno pravo *u užem smislu* obuhvaća skup pravnih pravila kojima se regulira sadržaj, način obavljanja, opseg te struktura provođenja zdravstvene djelatnosti od strane ovlaštenih zdravstvenih radnika, tj. posebna pravna pravila koja reguliraju sadržaj, opseg, ovlaštenike te način obavljanja liječničke, stomatološke, farmaceutsko-biokemijske te sestrinske djelatnosti, a *u širem smislu* obuhvaća skup pravnih pravila drugih grana prava kojima se reguliraju i sva ostala pitanja koja na posredan ili neposredan način proizlaze ili nastaju u postupku pružanja zdravstvene zaštite.

Knjiga detaljno razrađuje sve relevantne izvore zdravstvenog prava, prvenstveno osnovne kao što su Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03, NN 48/05), Zakon o liječništvu (NN 121/03), Kodeks medicinske etike i deontologije zdravstvenih struka, Zakon o medicinsko-biokemijskoj djelatnosti (NN 121/03), Zakon o ljekarništvu (NN 121/03), Zakon o sestrinstvu (NN 121/03), Zakon o stomatološkoj djelatnosti (NN 121/03), Zakon o zdravstvenom osiguranju (NN 94/01, 88/02, 149/02, 117/03, 30/04, 90/05), Zakon o zaštiti prava pacijenata (NN 169/04) te brojne ostale zakonske i podzakonske akte koji sadržavaju odredbe kojima se na posredan ili neposredan način reguliraju zdravstvena pitanja i obavljanje zdravstvene djelatnosti u Republici Hrvatskoj. U tom smislu, knjiga predstavlja važan izvor svih mjerodavnih propisa iz područja zdravstva.

Suci, odvjetnici, državni odvjetnici i ostali pravници koji dolaze u dodir s problematikom iz područja zdravstva, manageri u zdravstvu, pružatelji zdravstvenih usluga, tj. liječnici, stomatolozi, farmaceuti, inženjeri medicinske biokemije i medicinske sestre kao i studenti koji se osposobljavaju za zdravstvene djelatnike u ovoj će knjizi naći čitav niz korisnih poglavlja te steći uvid u pravne okvire pružanja zdravstvenih usluga. Pacijenti kao korisnici zdravstvenih usluga također će se pomoću ove knjige upoznati sa svojim pravima, no postati će i svjesniji svojih obveza, a sve u svrhu poboljšanja i unapređenja njihova zdravlja te osiguranja što uspješnijih i učinkovitijih tretmana. Ukoliko pružatelji zdravstvenih usluga pogriješe prilikom obavljanja svoje djelatnosti, ova knjiga daje odgovore o svim vidovima njihove odgovornosti.

Zdravstveno pravo je u Republici Hrvatskoj relativno malo obrađivano i ovakvo je izdanje bilo već dulje vrijeme potreba pravne i zdravstvene profesije.

Do sada su se zdravstvenim pravom, s pravnog stajališta, bavili najviše prof. dr. sc. Petar Klarić, sadašnji predsjednik Ustavnog suda Republike Hrvatske, s građanskog aspekta, zatim prof. dr. sc. Vjekoslav Miličić najviše s etičkog i deontološkog aspekta, zatim prof. emeritus dr. sc. Zvonimir Šeparović i prof. dr. sc. Ksenija Turković s kaznenopravnog aspekta. Autorice, Tatjana Babić i Sunčana Roksandić, obje pravne savjetnice u Hrvatskoj liječničkoj komori, po prvi su puta dale sveobuhvatan prikaz instituta zdravstvenog prava te na taj način, odredile tematiku koju pravna javnost treba detaljnije razrađivati. Također, autorice su prepoznale važnost interdisciplinarnog pristupa navedenoj temi te su za recenzente knjige izabrale dva stručnjaka, jednog u medicinskoj profesiji, a drugog u pravnoj, prim. mr. sc. Egidia Čepulića, dr. med., prvog predsjednika Hrvatske liječničke komore u samostalnoj Hrvatskoj koji poznaje problematiku obavljanja liječničke djelatnosti, te već spomenutu prof. dr. sc. Kseniju Turković, profesoricu Kaznenog prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Pri pravnim fakultetima ne postoji posebni obvezni predmet zdravstvenog prava, te se isto do sada nije proučavalo sveobuhvatno. Navedeno predstavlja problem i pri donošenju sudskih presuda, pogotovo u građanskopravnim i upravno-pravnim pitanjima, te se nadamo da će ova knjiga, u tom smislu, pobuditi šire zanimanje pravne javnosti i otvoriti daljnje rasprave o regulaciji zdravstvenog sustava. Međutim na Pravnom fakultetu u Zagrebu postoji izborni predmet "*Medicina i pravo*" čiji program djelom pokriva i ova knjiga.

Autorice u 8 poglavlja razrađuju institute zdravstvenog prava. U prvom poglavlju autorice razrađuju osnove zdravstvenog prava i to definiciju samog pojma i odnos zdravstvenog prava prema drugim granama prava (prema građanskom, trgovačkom, kaznenom, radnom, upravnom i međunarodnom pravu), navode načela zdravstvenog prava i to posebno načela zdravstvene zaštite, a posebno načela provođenja zdravstvene djelatnosti. Također, autorice u prvom poglavlju navode domaće i međunarodne izvore zdravstvenog prava. Posebno su se u ovom poglavlju osvrnule na ulogu ministarstva nadležnog za zdravstvo i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koji su donosioci brojnih podzakonskih akata koji bitno utječu na način i postupke funkcioniranja zdravstvenog sustava u Republici Hrvatskoj. Među donosiocima akata ne smijemo zaboraviti i na ulogu komora, krovnih strukovnih organizacija i u tom kontekstu propise staleškog prava. Staleško pravo rezultat je samostalnosti strukovnih organizacija unutar zdravstvenog sustava koje temeljem zakonskih ovlasti mogu donositi podzakonske opće akte kojima reguliraju osnovna pitanja iz područja struke (poglavlje 1.3.1.1.).

U drugom poglavlju, važnom za stjecanje znanja o samom funkcioniranju zdravstvenog sustava, autorice daju pregled organizacijske strukture zdravstvene djelatnosti u Republici Hrvatskoj i to njene primarne (domovi zdravlja, zdravstveni radnici u ugovornom odnosu s HZZO-om, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, ustanove za zdravstvenu njegu, ljekarničke ustanove, ustanove za palijativnu skrb), sekundarne (poliklinike, bolnice, lječilišta) i tercijarne razine (klinike, kliničke bolnice i klinički bolnički centri) te na razini zdravstvenih zavoda. Posebnu pažnju autorice su posvetile trgovačkim društvima

za obavljanje liječničke djelatnosti što je omogućeno izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti od dana 29. srpnja 2003. godine (NN 121/03).

Treće poglavlje posvećeno je pružateljima zdravstvenih usluga: liječničkoj, stomatološkoj, medicinsko-biokemijskoj djelatnosti, djelatnosti medicinskih sestara te ljekarničkoj djelatnosti. Autorice su u trećem poglavlju pažnju posvetile stjecanju prava za obavljanje zdravstvene djelatnosti, izdavanju odobrenja za samostalni rad, organizaciji obavljanja djelatnosti, pravima i dužnostima zdravstvenih djelatnika kojih se moraju pridržavati prilikom obavljanja djelatnosti, vođenju i čuvanju zdravstvene dokumentacije te pretrazi prostora u kojima se obavljaju zdravstvene djelatnosti. Kako je pružanje zdravstvene zaštite kompleksni sustav koji uključuje više zdravstvenih djelatnosti čijim se međusobnim ispreplitanjem osigurava cjeloviti tretman u pogledu brige oko očuvanja i zaštite čovjekova zdravlja, autorice su posebno poglavlje posvetile i međusobnom odnosu pružatelja zdravstvenih usluga.

U četvrtom poglavlju obrađuju se propisi koji se odnose na pacijenta kao osiguranika zdravstvenog osiguranja. Tako su vrste zdravstvenog osiguranja podijeljene na osiguranike osnovnog, dopunskog i privatnog zdravstvenog osiguranja. Pacijentom se smatra svaka osoba, bolesna ili zdrava, koja zatraži ili kojoj se pruža određena mjera ili usluga sa svrhom očuvanja i unapređenja zdravlja, sprečavanja bolesti, liječenja ili zdravstvene njege ili rehabilitacije. Prema navedenom, korisnik zdravstvene zaštite u Republici Hrvatskoj može biti bilo hrvatski državljanin bilo stranac (pravo na korištenje zdravstvene zaštite strancima posebno je obrađeno).

Peto poglavlje, posvećeno je samom odnosu zdravstvenih djelatnika i korisnika zdravstvenih usluga. Poglavlje obrađuje njihov međusobni odnos s pravnog aspekta, razrađuje prava i dužnosti pružatelja i korisnika zdravstvenih usluga u ostvarivanju zdravstvene zaštite s posebnim osvrtom na propise koje se odnose na informirani pristanak, profesionalnu tajnu i priziv savjesti pružatelja zdravstvenih usluga. Pružatelji i korisnici zdravstvenih usluga imaju zakonom i podzakonskim aktima određena prava i obveze kojih se moraju pridržavati u svojem ugovornom i, rjeđe, izvanugovornom odnosu. Takva su prava i dužnosti normirana prvenstveno Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o zaštiti prava pacijenata. Potonji, kao *lex specialis*, pobliže određuje prava pacijenata prilikom korištenja zdravstvene zaštite te način zaštite i promicanja tih prava.

Autorice u šestom poglavlju obrađuje četiri oblika odgovornosti zdravstvenih djelatnika: građansku, kaznenu, prekršajnu i disciplinsku odgovornost. Navedene odgovornosti po prvi su puta u Republici Hrvatskoj obrađene na jednom mjestu. Cjelokupno je poglavlje vrlo zanimljivo baš stoga što hrvatska sudska praksa u području tužbi zbog grešaka u liječenju ili medicinskim postupcima postaje sve bogatija i složenija te će stoga ovako koncizno objašnjeno i obrazloženo poglavlje, kojem su autorice posvetile skoro trećinu ovog izdanja, naići na izuzetan interes ne samo kod pravnika već i kod zdravstvenih djelatnika kojima može biti izvrstan putokaz što je dozvoljeno, a što nije u njihovom svakodnevnom radu. Poglavlje time i daje odgovore na pitanja kako izbjeći možebitne pogreške prilikom pružanja zdravstvene zaštite pogotovo jer su autorice posebno obradile najčešća kršenja koja se javljaju prilikom obavljanja zdravstvene djelatnosti.

Također, u knjizi se obrađuju i pojedinačne inkriminacije kaznene odgovornosti zdravstvenih radnika te prekršajna i disciplinska odgovornost. Ovdje bih posebno izdvojio i poglavlje 6.1.4.1. koje obrazlaže buduće perspektive regulacije građanske odgovornosti s posebnim osvrtom na *no fault compensation model* kao jedan od alternativnih načina osiguranja primjerene naknade pacijentu bez da se utvrđuje krivnja štetnika, kojim se ujedno osigurava i vrlo precizno bilježenje svih nepoželjnih događaja kako bi se iste greške izbjegavale u budućnosti.

Sedmo poglavlje posvećeno je zdravstvenim komorama i njihovoj ulozi među nadležnim institucijama u kreiranju zdravstvenog sustava. Komore su ustanove čija je osnovna svrha i zadaća štititi prava i zastupati interese svojih članova, ali i brinuti se o poštivanju etičkih i deontoloških načela struke te, u tom smislu, izricati odgovarajuće mjere onima koji u svojem profesionalnom radu ne poštuju ta načela, što uključuje i trajno oduzimanje odobrenja za samostalnim rad pružateljima zdravstvenih usluga.

Završno, osmo poglavlje daje pregled nadzora nad pružanjem zdravstvenih usluga i to stručnom nadzoru, unutarnjem nadzoru te zdravstveno-inspekcijskom nadzoru.

Uvrštena poglavlja obrađena su cjelovito, sistematično i jezgrovito. Kako se u praksi zdravstveno pravo pojavljuje kroz čitav niz propisa kojima su regulirane zdravstvene djelatnosti kao i kroz propise o pružanju zdravstvene zaštite i organiziranju zdravstvene djelatnosti, nužno je u pravnoj teoriji navedeno sistematično povezati što su autorice ovom knjigom i postigle, otvarajući mjesta daljnjim razradama pojedinih područja zdravstvenog prava od strane znanstvenih radnika, ali i praktičara.